

Litteratur

ERIK ALM:

Höger om?

Höger om – Konservatism på villovägar (Akademilitteratur 1982) är en skrift av sex yngre folkpartister som granskar moderaterna och högervågen i Sverige. Skriften har naturligtvis ett polemiskt syfte, men flera av författarna är tillräckligt politiskt och ekonomiskt kunniga för att boken skall ha ett allmänt intresse. Till en del avslöjar den dock mer om folkpartisternas sätt att tänka än om moderaterna.

Skriften består av fem uppsatser. Först kommer Andres Käärik med "Kämpande konservatism – om moderaternas idépolitik". Efter en exposé över konservatismens historia kommer han till sin kärnpunkt: en uppdelning av moderaterna i 7 enligt honom inbördes kämpande grupper. Hans indelning är dock konstig. Han skiljer på socialkonservativa, kulturkonservativa och traditionalister. En grupp, "samlarna", består inbördes av två helt olika delar, och kännetecknas i övrigt inte av sina politiska åsikter utan sina åsikter om den praktiska politiska taktiken. Han kommer dock fram till den viktiga motsättningen mellan konservativa och "libertarianer". Genom att definiera den senare gruppen snävt får han den förra att överväga. Samtidigt missar han en viktig indelning av gruppen moderata.

För att kunna förutsäga moderaternas ideologiska framtid bör man i stället göra följande indelning:

A) Den social- och kulturkonservativa gruppen med lång högertradition. Denna grupp har ofta en överklasstradition och kombinerar ofta egenintresset med ett starkt socialt engagement för de sämre ställda.

B) Den liberala gruppen. Detta är innevägnarna i "tillväxtens samhälle" traditionellt borgerliga men inte förrän på senare tid moderata. Denna grupp är intresserad av sina egna intressefrågor: Att få behålla sin villa eller bostadsrätt och några pengar av sin inkomst efter skatt, samt att slippa att myndigheterna lägger sig i deras privata angelägenheter.

C) Gruppen konservativa utan överklasstraditioner, ofta från traditionellt socialdemokratiska miljöer. Här gäller konservatismens familjepolitiken, skolpolitiken, rättsfrågorna och de privata moralfrågorna. Här finns inte

grupp A:s socialengagement, åtminstone inte med dem man anser vara mindre skötsamma. Å andra sidan saknas intresset för höginkomsttagarnas marginalskatteproblem.

Sett på detta sätt, är grupp A stark bland de moderata medlemmarna och än mer bland de aktiva, medan grupp B och C dominerar bland de moderata väljarna. Käärik anser att det som håller ihop de moderata grupperna främst är fiendskapen till socialdemokraterna. Han missar då en viktig positiv princip som moderater; särskilt grupp B och C, kan hålla ihop om att kämpa för: Kampen för de skötsammars rätt. Moderaternas politik handlar allt mer om att försvara de skötsammars intressen gentemot dem som missköter sig. Då gruppen skötsamma är mycket stor, och då den alltmer känner att den socialistiska och mittenpolitiken ej tillvaratar dess intressen, och då alltfler inser att ett starkare stöd till skötsamheten är nödvändigt för nationens lyckliga fortlevnad, kan man nog förutspå moderaterna fortsatta framgångar.

Den andra uppsatsen heter "Att lita på – om moderaternas intressepolitik" och är skriven av Åke Wredén. Tyvärr avslöjar den mer om folkpartiet än om moderaterna. Han ser hela politiken i ett mycket kortsiktigt fördelningspolitiskt perspektiv, där alla åtgärder som minskar de ekonomiska skillnaderna är bra och alla andra är dåliga. Han nämner inte med ett ord rättssäkerhetsaspekten på generalklausulen eller när en villaägare över en natt förlorar 100 000 kr på den underbara natten.

Uppsatsen innehåller dock vissa punkter av intresse. Han visar hur sent det var moderaterna även i handling och ej enbart i ord övergick till besparingspolitik. Han påvisar vissa beslut, t ex generalklausulen, där moderaterna varit emot i ord men ej i handling. Han kunde ha nämnt flera exempel, som bostadsanvisningslagen eller SIA-skolan. Slutsatsen blir dock ändå den motsatta mot hans. I de flesta frågor har moderaterna varit att lita på. Moderaternas väljare är de som lättast kan förutse hur deras parti kommer att ställa sig i en praktisk beslutssituation. De vet vad deras valsedel innebär.

Håkan Holmberg har skrivit om "Från adel till Adelsonn – om högern och histori-

en". Han får fram vissa poänger vad gäller moderaternas ställning till partiets tidiga historia men han tar i förvånande liten utsträckning fram det som borde vara intressantare: Partiets lite tveksamma ställning till sin nyare historia. Få partiledare torde tala så positivt om moståndarnas tidigare ledare som Bohman har talat om Per Albin och inte förrän helt nyligen har partiföreträdare vågat säga offentligt att socialdemokraternas ATP-system är dåligt och att högerns dåvarande linje var bättre. Om partiets ideologi är så fast och konsekvent som man säger, borde det ha rätt inte enbart i dag utan även för tio, tjugo, trettio eller fyrtio år sedan och det borde kunna tala om sin historia med större stolthet än vad som nu sker.

Per Kraulis skriver om "Hayek och Nozick - moderaternas nya ideologer". Han lyckas göra ner Nozick någorlunda, men det är ganska poänglöst, då tämligen få moderater torde önska hans statslösa utopiska samhälle. Hayek lyckas Kraulis inte komma åt med några tyngre argument. Det är intressant, eftersom Hayeks blandning av konservatism och liberalism ligger ganska nära de mer ideologiskt kunniga moderaternas sätt att tänka. Den intresserade hänvisas till Hayeks "The Constitution of Liberty".

Richard Appelbom och Anders Johnson skriver till sist om "Thatcher och Reagan -

förebilder för moderater?" Även denna uppsats är lite uddlös. För den svenska debatten torde Thatchers politik vara mer aktuell än Reagans. Thatchers politik kännetecknas av ett långsiktigt tänkande, och att redan nu döma ut den är för tidigt, trots Storbritanniens stora arbetslöshetsciffror. Moderaterna torde dock inte efterapa Thatchers politik okritiskt. De torde tvärtom försöka ta lärdom av den för att avgöra hur man skall minska inflationen utan att arbetslösheten stiger så mycket som i Storbritannien. De måste dock bestämma sig för en konkret politik och inte bara göra som artikelförfattarna och konstatera att det inte finns någon utarbetad politik som samtidigt ger effektivitet, tillväxt och rättvisa. Den som har ett politiskt ansvar måste välja den långsiktigt minst dåliga konkreta lösningen på problemen, även om den lösningen har brister.

Trots moderaternas stora framgångar under senare år har debatten om orsakerna till dem och om det moderata partiets anatomi och framtid varit liten. Folkpartisternas bok fyller därför ett visst syfte och kan rekommenderas till läsning av dem som är intresserade av dessa frågor. Någon fullträff är den dock ej, och vad gäller försöken att göra ner moderaterna kan den knappast kallas mer än tavelträff.